

ott sokkal ritkábban fordulnak elő, mint az amerikai nagy iskolákban. Ennek szerintük az az oka, hogy jobb a családi nevelés és hogy a könyveket és iskolaszereket nem közköltészen szerzik be. Ezért azután a tulajdonjogot nagyobb tiszteletben tartják és takarékossgot tanulnak. Itt nincs meg — az amerikaiak véleménye szerint — a pazarlásnak az a szelleme a köz rovására, amelyet nagyon gyakran csak egyetlen lépés választ el a közvagyon kárára történő lopástól. Sokat tulajdonítanak e tekintetben a vallásoktatás befolyásának, amely különösen az idősebb fiúknak alkalmat ad arra, hogy etikai elméleteket megértse- nek. — (Pädagogisches Archiv.)

*

A fizika a nevelés szolgálatában. Az *American Association for the Advancement of Science* legutóbbi közgyűlésének egyik tárgya a fizikai tanításra vonatkozó értekezet volt. Az értekezetben a fizikai és nevelésügyi szakosztály tagjai vettek részt, úgy hogy a specialisták szembekerültek a pädagogusokkal. A specialisták az oktatás főkövetelményeül az ismeretközlést tekintik, míg a pädagogusok szerint az egyetlen cél a tudományos módszer elsajátítása a növendékekkel. Ebből az alapvető nézeteltérésből következik a részletkérdésekben való felfogások különbsége is. Ha ezeket a felfogásokat összegezzük, azt látjuk, hogy eddig a specialisták szempontjai érvényesültek a tanításban: A fogalmak logikai rendben követték egymást, a tanítás elvont fogalmakkal való analitikus gondolkodásra törekedett, mindig a leendő fizikusok szükségleteit szem előtt tartva, stb. Ilyen módon a fizikai tanításnak nem lehetett nevelő hatása, de a tanítás eredménye tudás tekintetében sem volt kielégítő, legalább ezt bizonyítják a college-ek felvételi vizsgálatain szerzett tapasztalatok. Pedig a középiskolai tanítás eddig alig volt más, mint előkészítés erre a felvételi vizsgálatra. Azt mondják a specialisták, a baj ott van, hogy a tanárok nem elég képzettek és az iskolák felszerelése nem elég jó. Azonban a probléma megoldása nem itt keresendő. Hiába tudja a tárgyat a tanár, hiába áll rendelkezésére a legkitünőbb felszerelésű szertár, ha nem tudja mi a feladata, ha csupa fizikusokat akar képezni és nem arra fekteti a súlyt, hogy tanítása a tanulók szükségleteihez és értelmi fejlettségéhez alkalmazkodjék. Amellett az amerikai viszonyok olyanok, hogy a legtöbb esetben nem is várhatunk a tanártól magas szakképzettséget, mert 3—4 tárgyat kell tanítania, nemcsak egyet.

Tekintetbe véve még azt a körülményt is, hogy a középiskolai tanulóknak alig ötödrésze megy collegebe, teljesen indokolatlan, hogy a középiskolai fizika-tanítás a college szempontjaihoz igazodjék és

szakszerű képzésre törekedjék a helyett, hogy igazán jó oktatás akarjon lenni, a melynek megvan a nevelő hatása is. A vezető szempontokat a pædagógusok ezen az értekezleten körülbelül a következőkben állapították meg: A fogalmak szemléleti alapon fejtendők ki avval a céllal, hogy a tanulók helyes ítélőképessége fejlődjék, cselekedeteiket pedig az értelem vezesse. Első szempont mindig a tanítók szüksége legyen, hogy a társadalom derék, hasznos polgáraivá válhassanak és az eléjük kerülő problémákat tudományos módszerekkel oldják meg. Fokozni kell érdeklődésüket. Ne törekedjünk mindig a megoldásokban logikai pontosságra, hanem elégedjünk meg a gyakorlatilag szükséges megközelítésekkel. A gyakorlatiasságot sohase tévesszük szem elől. Az értekezlet ismertetője *Ch. Riborg Mann (The School Review N. 8.)* elismeréssel emlékezik evvel kapcsolatban a német *Unterrichts Commission* munkásságáról.

*

A kísérleti pædagógia feladata és határai. A kísérleti pædagógia neve alá sok mindent foglalnak és így nem felesleges *A-Busemann* törekvése, a ki a *Zeitschrift für pædagogische Psychologie* tizedik füzetében próbálja ennek az «új tudománynak» a kereteit pontosan megállapítani. Abból a kérdésből indul ki, hogy milyen értelemben lehetséges a «kísérleti pædagógia» mint tudomány, és erre az első felelet, hogy a kísérleti pædagógia csak leíró tudomány lehet, tehát teljes ellentétben fog állani a herbarti értelemben vett pædagógiával, amelynek alapjai normatív tudományok. Nem ad tehát pl. felvilágosítást a nevelés céljára vonatkozólag. De nem is didaktika, sem annak valami pótlója a kísérleti pædagógia. A didaktika tapasztalati tudomány ugyan, de főképen a nevelés céljaival és eszközeivel foglalkozik. A kísérleti pædagógia pedig csak leírja azokat a hatásokat, amelyeket a nevelő eljárások a lélekre gyakorolnak, de nem akar ebből módszeres szabályt levezetni; ez mindig a didaktika feladata marad. A kísérleti pædagógia a nevelés leírása lélektan alapon. Nem változtathat a nevelés céljain és eszközein, csak azt kutatja, hogy mi megy végbe a nevelőben és a nevelt egyénben. Viszonya a normatív pædagógiához az, ami a technikáé a fizikához. A normatív pædagógia építhet a kísérleti pædagógia adataira. De a kísérleti pædagógia nemcsak a lélektan egyik ága, mert az egyéneket nem egyszerűen mint embereket tárgyalja, hanem mint a nevelés anyanyait és tárgyait. Nem olvasható egybe a gyermeklélektanral sem, mert az nem áll ilyen szoros kapcsolatban a pædagógiával.

A kísérleti pædagógia a ténymegállapítás minden lehető eszközét felhasználja. Nem nélkülözheti a kísérletet, de ezen kívül is elég